

Ontwikkelen van een eigen stem

Didactiek van het dichten

Dat mensen met een handicap kunnen schilderen, boetseren en theatermaken is inmiddels gemeengoed. Dat mensen met een verstandelijke beperking ook authentieke en eigenzinnige dichters kunnen zijn, weet nog lang niet iedereen. Hoogste tijd om daar (opnieuw) aandacht aan te geven.

Het Gedicht, een project rondom het schrijven van gedichten met mensen met een verstandelijke beperking, heeft in de periode 1997 – 2005 bijzondere resultaten opgeleverd. Niet alleen in de vorm van prachtige gedichtenbundels, liedjes en voordrachten, maar vooral in de taalontwikkeling van de deelnemers. Het schrijven van gedichten is een belangwekkend doel, met soms werkelijk ontroerende en opbeurende poëtische opbrengsten. Gedichten schrijven is bovenal een middel: het helpt en stimuleert mensen die minder mondig zijn, die niet zomaar gehoord worden en nooit eerder zijn uitgedaagd hun 'eigen stem' te ontwikkelen om van zich te laten horen.

Het dichten gaat daarmee over meer dan mooie klanken, ritmes en metaforen. Het gaat over zijn en verwoor-

den wie je bent en door dat te delen onderdeel uitmaken van de wereld om je heen. Taalontwikkeling is een vorm van emancipatie, als je er op de juiste manier mee om weet te gaan en mensen op de juiste manier weet uit te nodigen en begeleiden.

Nieuwe impuls

Nu Special Arts van plan is *Het Gedicht* nieuw leven in te blazen, krijgt ook de didactiek van het gedichten schrijven een nieuwe impuls. Onderdelen van het projectplan zijn workshops en het online aanbieden van nieuw interactief lesmateriaal. Hopelijk krijgen begeleiders in de gehandicaptenzorg en leerkrachten in het speciaal onderwijs op deze manier opnieuw de gelegenheid kennis te maken met of zich te verdiepen in de werkwijze Taalvorming.

Over Taalvorming

Taalvorming is een werkwijze die op een laagdrempelige manier uitgaat van eigen ervaringen. Vanuit kleine, alledaagse onderwerpen verleid je iemand tot het vertellen over een persoonlijke beleving of gebeurtenis. Wat eenmaal verteld of op een andere manier overgebracht is, kan – in overleg – worden opgeschreven en vormgegeven. De begeleiding is vaak

individueel, maar juist ook de groep is van belang: vertellen doe je immers aan iemand anders. De teksten worden opnieuw bekeken: staat er wel wat er moet staan? Kan het misschien nog duidelijker of mooier? Zo ontstaat bijvoorbeeld een gedicht. Het samen zoeken naar de woorden vergroot het vertrouwen in het eigen taalvermogen. Door de taal actief te gebruiken, worden deelnemers er

bovendien vanzelf beter in. Aan het einde van de bijeenkomst worden alle teksten (voor)gelezen. Deelnemers zijn trots op wat ze te zeggen hebben en hoe ze dat gezegd hebben. En: hun verhaal heeft een plek gekregen, wordt gehoord en gelezen. Die erkenning stimuleert. Uiteindelijk willen we allemaal gekend worden in wie we zijn.

Blindschelders & Raadsman heeft veel ervaring in gedichten schrijven met mensen met een verstandelijke handicap én in het trainen van begeleiders en leerkrachten. Het bedrijf leverde bijdragen aan het boek *Vissen Zwemmen Leren - over taalvorming en persoonlijke ontwikkeling bij mensen met een verstandelijke handicap*, en ontwikkelde de cd-rom *Vuurpijl voor opa*, waarin de werkwijze Taalvorming op actieve wijze wordt uitgelegd. In opdracht van Special Arts wordt, zodra het project van start kan gaan, de cd-rom omgebouwd tot een interactieve webtoepassing, passend bij de huidige tijd en toegankelijk voor zowel dichters als begeleiders en docenten. Zij kunnen dan online aan de hand van eenvoudige stappen hun eigen gedicht schrijven. Begeleiders en docenten ontdekken bovendien waarom bepaalde stappen gezet worden en wat het doel is van de werkwijze. Daarnaast krijgen ze talloze ideeën en lesvormen aangeboden voor het werken met individuen en groepen.

Eigen stem

In de workshops maken begeleiders en docenten kennis met het hoe en waarom van deze werkwijze en worden ze vooral uitgedaagd ermee te experimenteren: wat past bij jou, hoe sluit de werkwijze aan op jouw manier van werken en op jouw deelnemers? Wat heb je nodig om mee te kunnen

doen? Een goed stel oren, oprechte interesse, pen en papier en zo min mogelijk meningen en oordelen. De workshops en het online lesmateriaal zijn geschikt voor iedereen die werkt met mensen met een verstandelijke beperking. Denk je dat je zelf niet kunt schrijven? Lees je nooit een gedicht? Heb je al moeite met je eigen boodschappenlijstje? Een toegankelijke, poëtische wereld zal voor je opengaan. Een wereld die erop gericht is mensen hun eigen stem laten vinden en horen. Jouw stem, maar vooral die van je deelnemers. Taal is immers van en voor iedereen.

Inge Raadschelders

Met liefde voor het gedicht

Ik lees gedichten.

Ik kijk ernaar.

Als ik er gewoon naar kijk,

Kan ik ervan slapen.

Als ik kijk in mijn boek.

Kan ik alleen maar luisteren

En ik kijk erin.

Ik kijk

Naar die mooie dingen.

Meestal leuke dingen.

Woorden.

Arnaud Rogard

(Uit de bloemlezing 'Blijf nog even')

Het Gedicht

In de periode 1997 - 2005 heeft er een aantal poëzieprojecten en -evenementen plaatsgevonden, deels onder de bezielende leiding van stichting AGO (later gefuseerd met Cordaan). Niet alleen werd een werkwijze ontwikkeld – beschreven in de publicatie *Zonder bril kan ik niet zien* en later uitgebreider in het boek *Vissen Zwemmen Leren*, over taalvorming en persoonlijke ontwikkeling bij mensen met een verstandelijke handicap – ook verschenen er diverse poëziebundels, werden teksten op muziek gezet en verbeeld. In het kader van *Het Gedicht* hebben begeleiders en docenten een training gevolgd en zijn in Nederland en Vlaanderen duizenden gedichten geschreven.